



24.október 2023

Efni: Umsögn KÍ um drög að frumvarpi til laga um Mennta- og skólaþjónustu, mál nr. 238.

Kennarasamband Ísland (KÍ) hefur í annað sinn fengið til umsagnar frumvarp um „Miðstöð menntunar og skólaþjónustu“. Þar er lagt til að sett verði á fót ný stofnun og um leið verði Menntamálastofnun lögð niður og verkefni hennar færð til hinnar nýju stofnunar annars vegar og til mennta- og barnamálaráðuneytis hins vegar. Frumvarpið byggir á áformum sem hafa áður verið kynnt í samráðsgátt og veitti KÍ þá umsagnir, bæði heildarsamtökin og aðildarfélög innan þess. Umsögn þessi byggir á fyrri umsögnum og vill KÍ áréttta þau atriði sem enn eiga við.

Um áherslur skólaþjónustu og breytingar á lögum

KÍ telur það skjóta skökku við að ný heildarlög um mennta- og skólaþjónustu sé sett áður en heildarlagarammi um þjónustuna sjálf er lagður fram. Eitt af hlutverkum nýrrar stofnunar verður að fylgja eftir viðfangsefnum sem falla til vegna heildarlöggjafar um skólaþjónustu og því þurfa verkefni nýrrar þjónustustofnunar sem snúa að skólaþjónustu að vera aðlöguð að heildarlöggjöf og ef til þarf gera þær breytingar á lögum sem við á.

Um Menntunarkröfur forstjóra

Leiðtogi þjónustustofnunar sem ætlað er lykilhlutverk á sviði menntamála þarf að mati KÍ að vera einstaklingur með menntun á sviði uppeldis- og menntamála og/eða með yfirgrípsmikla reynslu á skólamállum. Vissulega snýr starf forstjóra að öðrum þáttum, s.s. rekstrarlegum forsendum og hæfni í mannauðsmálum en lykilatriði í starfinu er að efla umhverfi gæðanáms á Íslandi og þar er menntun viðkomandi yfirmanns mikilvægur þáttur í trúverðugleika þess starfs að leiða stofnunina.

Um faglegt aðhald og samráð

KÍ gagnrýndi á sínum tíma að ekki væri fjallað um sérstaka stjórn Menntamálastofnunar en áður hafði verið skipað í stjórnir bæði Námsgagnastofnunar og Námsmatsstofnunar. Í frumvarpi að lögum um Mennta- og skólaþjónust er nú bæði fallið frá því að sérstök fagrað eða ráðgjafarnefnd starfi innan stofnunarinnar, eins og skilgreint var í 3. gr. laga um Menntamálastofnun, en í staðinn er kveðið á um samvinnu og samráð „við skóla og aðra aðila, félög, samtök og stofnanir“, sveitarfélög, börn og ungmenni. Með þessu eru formlegt aðhald og samráðsskylda stofnunarinnar orðin mjög óljós og

algerlega á valdi forstjóra að ákveða við hvern og hverja skuli hafa samráð eða eiga samvinnu við. Þannig getur starfsemi nýrrar stofnunar verið algerlega komin undir því hvernig pólitískir vindar blása hverju sinni.

Í 3.grein um samvinnu og samráð er talað um reglubundið samráð við sveitarfélög um verkefni stofnunarinnar en ekki er tiltekið hvað slíkt samráð felur í sér og í raun líka hvaða áhrif sveitarfélög munu hafa á verkefni Mennta- og skólaþjónustu. Það þarfnast skýrari sýnar hvað varðar leik- og grunnskóla sem eru jú á forræði sveitarfélaganna.

Samhengi við önnur lög

Ljóst er að lög um nýja þjónustustofnun á sviði menntamála hefur áhrif á mörg önnur lög sem málefninu tengjast og gera þarf ráð fyrir hæfilegum aðlögunartíma þeirrar gagnvirkni sem að við á. Verði framangreind drög að frumvarpi að lokum samþykkt leiðir það til þess að breyta þarf öðrum lögum t.d. lögum um menntun, hæfni og ráðningu kennara og skólastjórnenda við leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla nr. 95/2019 t.d. að því er varðar útgáfu leyfisbréfa og veitingu undanþága. Vankantar eru á núgildandi löggjöf sem tilvalið væri laga við slíkar breytingar og er KÍ tilbúið samráðs og ráðgjafar í tengslum við slíkar lagfæringar.

Námsgögn

Sú breyting hefur orðið frá fyrri hugmyndum um nýja þjónustustofnun að námsefnisgerð sem verður verkefni Miðstöðvar mennta- og skólaþjónustu snýr nú að því að sjá nemendum í skyldunámi fyrir vönduðum og fjölbreyttum námsgögnum en öðrum nemendum eftir því sem stofnuninni kann að vera falið. KÍ fagnaði sérstaklega því að í fyrra frumvarpi var áréttað sérstaklega að námsgagnagerð fyrir leik- og framhaldsskólar væru á borði nýrrar stofnunar en orðalagið nú er mun óljósara. Um langa hríð hefur verið kallað eftir metnaðarfullri námsefnisgerð fyrir þessi skólastig og KÍ telur mjög mikilvægt að sú fyrirætlan verði skýr í nýrri Mennta- og skólaþjónustu. Á sama hátt áréttar KÍ að horfa þarf til að efla námsefnisgerð á öllum skólastigum og sérstaklega skuli horft til nýjustu tækniframfara þegar kemur að gerð námsefnis. Nýta þarf það tækifæri sem liggur í þeirri endurskoðun sem fer í gang með nýrri stofnun og því að hún mun bera ábyrgð á námsefnisgerð og ráðast í það verkefni að koma með nýt námsefni byggt á áherslum námskrá á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi og nýrra áherslna í kennslufræði.

Um starfsfólk Menntamálastofnunar

KÍ vill áréttar að gætt verði sérstaklega að réttindum starfsfólks Menntamálastofnunar ef frumvarpið nær fram að ganga og stofnunin lögð niður. Í drögum að ákvæði II til bráðabirgða kemur fram að öll störf hjá Menntamálastofnun verði lögð niður frá 1.mars 2024. Stjórnvöldum ber að huga að meðalhófi

Í öllum þeim ákvörðunum sem þau taka og skulu því aðeins taka íþyngjandi ákvörðun þegar lögmætu markmiði sem stefnt er að verður ekki náð með öðru og vægara móti. Flest öll þau verkefni sem starfsmenn Menntamálastofnunar sinna verður áfram sinnt af hinni nýju stofnun. Eðlilegast og til samræmis við meðalhóf hefði því verið að ákvæði II til bráðabirgða fæli í sér heimild til flutnings starfsmanna til hinnar nýju stofnunar. Slíkt kæmi ekki í veg fyrir að heimilt væri að breyta að einhverju leyti störfum og verksviði starfsmanna en heimild til slíkra breytinga er m.a. að finna í 19. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins nr. 70/1996. Er því alveg ljóst að sá tilflutningur á störum myndi ná því markmiði sem stefnt er að með hinni nýju stofnun og ekki koma í veg fyrir þær skipulagsbreytingar sem til stendur að gera. Fara þarna saman hagsmunir stofnunar til að minnka lýkur á að starfsmenn með gríðarlega þekkingu sem nýtist hinni nýju stofnun ráði sig til annarra starfa til að tryggja starfsöryggi sitt og hagsmunir starfsmanna til starfsöryggis.

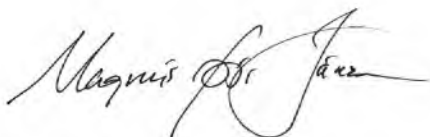
Kí leggur til að öll störf Menntamálastofnunar verði flutt til hinnar nýju stofnunnar en stofnunni hinsvegar veitt svigrúm til skipulagsbreytinga sem gætu falið í sér breytingu á störfum.

Starfsfólk Menntamálastofnunar hefur gegnt viðamiklu hlutverki í íslensku skólaumhverfi á undanförunum árum og í þeim býr mikil þekking og mannauður sem mikilvægt er að nýtist áfram til góðra verka. Óvissa um hvað tekur við hefur einkennt það rúma ár sem hefur liðið frá tilkynningu um niðurlagningu stofnunarinnar í október 2022 með tilheyrandi áhrifum á starfsanda og störf í Menntamálastofnun. Eyða þarf þeirri óvissu sem allra fyrst!

Samskipti KÍ við Allsherjar- og menntamálanefnd

Kí kom framangreindu athugasemdum sínum á framfæri á fundi með Allsherjar- og menntamálanefnd við meðferð málsins á fyrri stigum og lýsir vonbrigðum með að ekki var tekið tillit til þeirra athugasemda við málatilbúnað nú á nýju haustþingi. Það er afar mikilvægt að sátt verði um störf nýrrar Mennta- og skólaþjónustu, sátt sem byggir á öflugum samráði og samtali helstu haghafa skólamála í landinu. Þar eru íslenskir kennarar í lykilhlutverki og KÍ lýsir sig tilbúið að koma aftur á fund nefndarinnar til að fara yfir þær athugasemdir sem hér koma fram.

Fyrir hönd Kennarasambands Íslands,



Magnús Þór Jónsson,

Formaður.